

Peter
Handke

**NESREĆA
BEZ ŽELJA**

Preveo s nemačkog
Žarko Radaković

■ Laguna ■

Naslov originala

Peter Handke

WUNSCHLOSES UNGLÜCK. ERZÄHLUNG

Copyright © Peter Handke 1972. First published by
Residenz Verlag 1972
All rights reserved by and controlled
through Suhrkamp Verlag Berlin.

Translation copyright © za srpsko izdanje 2020,
LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta
odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Sadržaj

Vladimir Tabašević: <i>Danke, Handke</i>	9
NESREĆA BEZ ŽELJA	15
<i>O piscu</i>	99

He not busy being born is busy dying

Bob Dylan

Dusk was falling quickly.

It was just after 7 p. m.,

and the month was October.

Patricia Highsmith

A Dog's Ransom

U rubrici RAZNO nedeljnog izdanja koruškog glasila *Folkscajtung* pojavila se sledeća vest: „U noći između petka i subote izvršila je samoubistvo pedesetjednogodišnja domaćica iz A. (opština G.), uzevši prekomernu dozu tableta za spavanje.“

U međuvremenu je prošlo gotovo sedam nedelja otkako mi je majka umrla. Želeo bih da se latim posla pre nego što se potreba za pisanjem o njoj, onako jaka prilikom sahrane, ponovo ne preobrazi u tupu nemost, poput one u trenutku primanja vesti o samoubistvu. Valja se, dakle, latiti posla: jer potreba za pisanjem o mojoj majci, ma kako se ponekad još neposredno javljala, s druge strane je, opet, tako neodređena da bi se trebalo svojski predati radu kako ne bih – mada bi mi to, iskreno rečeno, odgovaralo

– mašinom na hartiji kucao stalno jedno isto slovo. Ali takva terapija kretanjem ne bi mi koristila, samo bi me činila mrtvijim i bezvoljnijim. Isto tako, mogao bih lepo i da otputujem – na putu bi mi ovo nepromišljeno lenstvovanje i dremanje čak manje išlo na živce.

Poslednjih nedelja sam i nešto razdražljiviji nego obično; kad je nered, kad vladaju hladnoća i tišina, sa mnom se jedva može razgovarati – saginjem se za svakom vunenom dlačicom i mrvicom hleba na podu. Ponekad se čudim kako stvari koje držim u rukama još davno nisam ispustio: toliko najedanput postajem neosetljiv čim pomislim na to samoubistvo. Ali, uprkos svemu, čeznem za takvim trenucima, jer tuposti tada nestaje, glava se sasvim razbistri. To je užas koji čini da se opet osećam dobro: konačno, nema više dosade, telo ne pruža otpor, nema zamorne odsutnosti, vreme protiče bezbolno.

Najgore u tom trenutku jeste kada vam neko izjavi saučešće, jednim pogledom, ili samo jednom rečju. Odmah skrećete pogled ili mu upadate u reč; jer, potrebno vam je osećanje da je to što vi upravo preživljavate drugima neshvatljivo, i da se ne može saopštiti: samo tako taj užas ima smisla i postaje stvaran. Čim se o tome povede reč, ponovo se dosađujete, i najednom vam opet sve postaje bespredmetno.

Ipak, ponekad pričam ljudima, bez smisla, o samoubistvu moje majke i ljutim se kada se oni usude da nešto primete. Tada bih najviše voleo da odmah skrenu razgovor i počnu zbog nečeg da me peckaju.

Baš kao što je Džejms Bond, u svom posljednjem filmu, na pitanje: da li je njegov protivnik, kojeg je upravo bacio preko ograde stepeništa, *mrtav* – odgovorio: „Pa, nadajmo se!“, tako bih i ja, na primer, morao tada da se s olakšanjem nasmejem. Nemam ništa protiv viceva o umiranju i smrti, naprotiv, pri tome se čak dobro osećam.

Trenuci užasa uvek su kratkotrajni; pre je to osećanje nečeg nestvarnog nego baš užas. Posle samo nekoliko časaka sve se opet zatvara i, ukoliko se čovek tada nalazi u društvu, odmah pokušava da se naročito usredsredi na nekog, kao da se prema njemu maločas neučtivo poneo.

Uostalom, otkako sam počeo da pišem, ovi napadi mi izgledaju udaljeni i prošli, verovatno baš zato što pokušavam da ih što tačnije opišem. Opisujući ih, počinjem ih se sve više sećati kao nekog završenog razdoblja iz moga života, a napor da ih se setim i rečima izrazim toliko me zaokuplja da mi i kratki dnevni snovi od prošle nedelje već postaju strani. Katkad sam dobijao upravo „napade“: svakodnevnih predstave, uostalom samo one, godinama, decenijama,

iks puta ponavljane *prve* predstave, razmaknu se iznenada, i tada svest zaboli, toliko je najedanput prazna unutra.

To je sada prošlo, ne obuzimaju me više takva stanja. Kada pišem, pišem obavezno o onom što je bilo ranije, o nečem što sam, bar u odnosu na vreme kada pišem, u najbolju ruku već pretrpeo. Bavim se književnošću, kao i uvek, preinačen i opredmećen u nekakvu mašinu za sećanje i formulisanje. I pišem priču o svojoj majci: prvo, zato što o njoj, i kako je do njene smrti došlo, znam, čini mi se, više od nekog stranog novinara koji bi taj zanimljiv slučaj samoubistva rešio, svakako bez većih napora, pomoću tabela – religijskih, individualnopsiholoških ili onih o tumačenju snova; zatim, sebe radi, jer oživim ako imam nešto da radim; a, konačno, i stoga što želim da od te DOBROVOLJNE smrti načinim – baš kao neki novinar koji stoji po strani, mada na drugi način – jedan slučaj.

Naravno, sva su ova obrazloženja proizvoljna i mogu se zameniti drugima, takođe proizvoljnim. Bilo je i kratkih trenutaka potpune nemosti, javljala se potreba da se ona uobličići – oduvek isti povodi da se piše.

Kada sam stigao na pogreb, našao sam u majčinom novčaniku i potvrdu o preporučenoj pošiljci,

pod rednim brojem 432. Još u petak uveče, pre nego što je otišla kući i uzela tablete, bila mi je poslala u Frankfurt preporučeno pismo sa kopijom testamenta. (Zašto još i: HITNO?) U ponedjeljak sam bio u toj istoj pošti, da telefoniram. Bilo je to dva i po dana posle njene smrti, i video sam kako pred službenikom na šalteru leži žuti svežanj uputnica za preporučena pisma: u međuvremenu je bilo poslato još devet preporučenih pisama, broj na sledećoj uputnici bio je sada 442; ta slika je toliko ličila na broj kojeg sam se sećao da mi se na prvi pogled smutilo, i za trenutak mi se sve učinilo poništeno. Želja da to nekom ispričam uistinu me je oraspoložila. Bio je tako vedar dan; sneg; jeli smo supu sa knedlama od džigerice; „počelo je tako...“: započnete li, dakle, priču ovako, sve će izgledati kao izmišljeno, a slušalac ili čitalac neće biti opterećen privatnim učešćem nego ćete mu ispričati zaista fantastičnu povest.

Počelo je, dakle, tako što je moja majka rođena pre više od pedeset godina u istom onom mestu u kojem je posle i umrla. Sve u okolini što je, u ono vreme, bilo od vrednosti, pripadalo je crkvi ili plemićkim zemljoposjednicima; jedan deo davan je u zakup narodu, uglavnom zanatlijama i siromašnim seljacima.